

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ของช่างแต่งผมในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

Factors Related to Hazard Preventive Behaviors on Chemical Use of Hairdresser in Nava Nakorn Industrial Estate of Pathumthani Province

ชลลดา พละราช^{1*} และลัดดาวัลย์ กงพลี²

¹สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

²สาขาวิชานวัตกรรมอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

* ผู้เขียนหลัก (Corresponding Author) E-mail: chonlada.p@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างแต่งผม จำนวน 92 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม จากนั้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์และสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่าช่างแต่งผมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 89.10 มีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 10.92 ชั่วโมงต่อวัน และมีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 9.85 ปี พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างแต่งผมส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 94.60 ระดับการศึกษาและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และปัจจัยด้านการทำงาน ด้านความรู้ความปลอดภัย ด้านทัศนคติความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การใช้สารเคมีของช่างแต่งผม, อันตราย

Abstract

This cross-sectional study was aimed to study the factors related to hazard preventive behaviors on chemical use of 92 hairdressers. The data were collected by questionnaire and analysis by Chi-square test and Pearson Correlation. The result showed that major of

hairdressers was 89.10% of women. The average of work hour and work experience was 10.92 hour/day and 9.85 years, respectively. Self-protection behaviors of chemical usage of most hairdressers showed 94.60% of good levels. Education levels and self-protection behaviors of chemical usage were significant relationship (p -value < 0.05), and working safety knowledge, safety attitude, safety management factors were not significant relationship with hazard preventive behaviors on chemical use ($p > 0.05$).

Keywords: Behavior, Chemical use of hairdressers, Hazard

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจบริการแต่งผมมีการเติบโตสูงมาก จากรายงานการสำรวจธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ พ.ศ.2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีธุรกิจประเภทบริการแต่งผมที่จัดตั้งในประเทศไทยมากถึง 121,635 สถานประกอบการ และมูลค่าที่ได้การดำเนินธุรกิจนี้มีมากถึง 56,962,731.1 พันล้านบาท แสดงให้เห็นว่าธุรกิจบริการประเภทจัดแต่งผมมีการเติบโตค่อนข้างมาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) อย่างไรก็ตามพนักงานที่ปฏิบัติงานบริการแต่งผมถือเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้สถานบริการร้านแต่งผมเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในปี พ.ศ.2538 ช่างบริการแต่งผมมีโอกาสได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายจากการทำงานในปริมาณมากเนื่องจากการใช้สารเคมีปริมาณมากโดยเฉพาะในขั้นตอนการเปลี่ยนสีผม การตัดผม และการยืดผม จากการสัมผัสสสารทางผิวหนังและบรรยากาศการทำงาน จากการศึกษาของ สมศักดิ์ ศิริวนารังสรรค์ และคณะ พบว่ามีสถานบริการแต่งผมเสริมสวยร้อยละ 39.29 ที่มีความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ในอากาศสูงกว่า 1,000 ppm และตรวจพบปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) จำนวน 20 ชนิด เช่น toluene, xylene, styrene, butanol, dichloromethane, chloroform และ isopropanol (IPA) (สมศักดิ์ ศิริวนารังสรรค์ และคณะ, 2558)

ช่างแต่งผมได้รับผลกระทบต่อสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จากการศึกษาของ สมศักดิ์ ศิริวนารังสรรค์ และคณะ พบว่า ช่างแต่งผม ร้อยละ 41.6 มีปัญหาสุขภาพเกิดจากการปฏิบัติงานในช่วง 3 เดือน โดยมีอาการปวดศีรษะและเวียนศีรษะ มีผื่นคัน ผื่นแพ้ ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ระบบทางเดินหายใจ ร้อยละ 33.7 สำหรับการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการรับสัมผัสสารอินทรีย์ระเหยง่าย (Volatile Organic Compounds; VOCs) ที่ก่อให้เกิดมะเร็งจำนวน 5 ชนิด ได้แก่ trichloroethylene, dichloromethane, chloroform, vinyl chloride และ acrylonitrile พบว่าช่างแต่งผมทุกคน มีผลรวมค่าความเสี่ยงของการเกิดมะเร็ง ($Risk_{total}$) มากกว่า 1×10^{-6} ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับไม่ได้ (สมศักดิ์ ศิริวนารังสรรค์ และคณะ, 2558) และการศึกษาของพิมาน ธีระรัตนสุนทร พบว่าช่างเสริมสวยมีโอกาสเกิดความเสี่ยงของการเกิดมะเร็ง 8.3 ในหนึ่งพันล้านคนถึง 1.0 ใน 1,000 คน โดยมีช่างเสริม

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สวญจำนวน 30 คน ที่มีค่าความเสี่ยงเกินกว่าค่าที่ยอมรับได้ของ USEPA (United States Environmental Protection Agency) (พินาน ธีระรัตนสุนทร, 2560)

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัยได้สังเกตเห็นพฤติกรรมการทำงานของช่างแต่งผม มีความเสี่ยงต่อสุขภาพโดยแบ่งเป็นความเสี่ยงที่มาจากสภาพแวดล้อมการทำงาน เช่น ติดตั้งพัดลมดูดอากาศที่ผนังแต่ไม่มีการเปิดพัดลมเพื่อระบายอากาศขณะปฏิบัติงาน ไม่มีหน้าต่าง ไม่มีพื้นที่แยกสำหรับรับประทานอาหารหรือนั่งพักผ่อน เป็นต้น และความเสี่ยงที่เกิดจากพฤติกรรม ได้แก่ การไม่สวมผ้าปิดจมูก ไม่สวมถุงมือ ขณะผสมน้ำยายืดผมและน้ำยาทำสีผม ไม่มีการอ่านฉลากการเตรียมน้ำยายืดผมและเปลี่ยนสีผม การนำอาหารว่างมารับประทานในร้านซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับที่ปฏิบัติงาน การนำเสื้อผ้าที่ใส่ปฏิบัติงานไปซักรวมกับเสื้อผ้าอื่น เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างแต่งผม ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางการป้องกันและการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างแต่งผม

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางในช่างแต่งผมที่ปฏิบัติงานในร้านเสริมสวยสตรีในเขตพื้นที่นครมฤตสากรรมนคร ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 92 คน กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) มีอายุ 18 ปีขึ้นไป 2) มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพทำผมอย่างน้อย 1 ปี 3) สามารถอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี มีทั้งหมด 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นข้อคำถามแบบมีตัวเลือกให้เลือกตอบและเติมข้อความจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ด้านการทำงาน ประกอบด้วย หนาตารูทิจ ระยะเวลาการทำงาน ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพช่างแต่งผม เป็นข้อคำถามแบบมีตัวเลือกให้เลือกคำตอบและเติมข้อความจำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 ด้านความรู้ จำนวน 17 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน แปลผล ดังนี้

12 - 17 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับมาก

6 - 11 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับปานกลาง

0 - 5 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับน้อย

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ส่วนที่ 4 ด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย จำนวน 11 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบมีให้คะแนน 1 คะแนน

ตอบไม่มีให้คะแนน 0 คะแนน

แปลผลดังนี้

8 – 11 คะแนน แสดงว่า การบริหารจัดการอยู่ในระดับสูง

4 – 7 คะแนน แสดงว่า การบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

0 – 3 คะแนน แสดงว่า การบริหารจัดการอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี จำนวน 20 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

คำถามเชิงบวก	คะแนน	คำถามเชิงลบ	คะแนน
ปฏิบัติประจำ	4	ปฏิบัติประจำ	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	2
ปฏิบัตินานๆครั้ง	2	ปฏิบัตินานๆครั้ง	3
ไม่เคยปฏิบัติ	1	ไม่เคยปฏิบัติ	4

แปลผลดังนี้

18 - 36 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมป้องกันอันตรายอยู่ในระดับต่ำ

37 - 54 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมป้องกันอันตรายอยู่ในระดับปานกลาง

55 - 72 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมป้องกันอันตรายอยู่ในระดับสูง

ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item of Objective Congruence) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์หลักสูตรอาชีวอนามัย อาจารย์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ และอาจารย์ภาควิชาเคมี มีค่าอยู่ระหว่าง 0.83-1.00 จากนั้นการทดลองใช้กับผู้ที่ประกอบอาชีพช่างแต่งผม ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด และตรวจทดสอบคุณภาพโดยวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ได้เท่ากับ 0.75

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) สำหรับบรรยายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีของช่างแต่งผม โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของช่างแต่งผมที่ปฏิบัติงานในร้านเสริมสวยสตรีในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมนวนคร ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 92 คน พบว่าช่างแต่งผมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 89.10 ซึ่งมีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อความสวยงามของตนเองและครอบครัวดีกว่าเพศชาย (Pender et al., 2006) มีอายุในช่วง 33-45 ปี ร้อยละ 63 สถานภาพแต่งงาน ร้อยละ 50 ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 40.20 และมีรายได้น้อยกว่าเท่ากับ 21,000 บาท ร้อยละ 71.10 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล (n = 92)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	10.90
หญิง	82	89.10
อายุ		
20-32 ปี	17	18.50
33-45 ปี	58	63.00
46-58 ปี	17	18.50
$\bar{X} = 38.80, SD=7.67$		
สถานภาพ		
โสด	42	45.70
แต่งงาน	46	50.00
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4	4.30
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	8	8.70
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	30.43
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	40.22
อนุปริญญา/ปวส.	10	10.87
ปริญญาตรี	9	9.78
รายได้		
≤21,000 บาท		
21,001 – 40,500 บาท	66	71.74

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
40,501 – 60,000 บาท	20	21.74
(\bar{X} =20,964.13, SD=1,1873.63)	6	6.52

ผลการศึกษาปัจจัยด้านการทำงานพบว่าส่วนใหญ่ช่างแต่งผมปฏิบัติงานในร้านประเภทธุรกิจขนาดเล็ก ร้อยละ 87 มีชั่วโมงการทำงานต่อวันในช่วง 12– 15 ชั่วโมง ร้อยละ 63 และมีประสบการณ์ทำงานในช่วง 9–16 ปี ร้อยละ 85.30 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยด้านการทำงาน (n = 92)

ข้อมูลด้านการทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดธุรกิจ		
ธุรกิจขนาดเล็ก (มีเก้าอี้ตัดผม<5 ตัว)	80	87.00
ธุรกิจขนาดกลาง (มีเก้าอี้ตัดผม>5-10 ตัว)	12	13.00
ระยะเวลาในการทำงาน		
4 – 7 ชั่วโมง	2	2.20
8 – 11 ชั่วโมง	32	34.80
12 – 15 ชั่วโมง	58	63.00
(\bar{X} =10.92, SD=1.99)		
ประสบการณ์ในการทำงาน		
≤8 ปี	43	46.70
9 – 16 ปี	64	85.30
17 – 24 ปี	10	10.90
≥25 ปี	3	3.30
(\bar{X} =9.85, SD=6.90)		

การศึกษาปัจจัยด้านความรู้ของช่างแต่งผมโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 17 ข้อ โดยแบ่งความรู้ ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความรู้ระดับน้อย ปานกลาง และมาก พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 77.20 ข้อมูลแสดงในตารางที่ 3 เมื่อพิจารณารายชื่อข้อที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลากผลิตภัณฑ์แต่งผมจะช่วยลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อผิวหนัง ทางเดินหายใจและตาได้ ร้อยละ 93.50 การสูดดมน้ำยาย้อมผม น้ำยายืดผม น้ำยาทาเล็บ จะทำให้ปวดศีรษะเวียนศีรษะได้ ร้อยละ 88.00 และน้ำยาดัดผม น้ำยายืดผม

น้ำยาทาเล็บ น้ำยาย้อมผม กระเด็นเข้าตาทำนจะทำให้เกิดอาการเยื่อตาอักเสบได้ร้อยละ 87.00 ตามลำดับ และข้อคำถามที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผลลิตภัณฑ์ที่ไม่มีสารเจดเจ้งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ก่อให้เกิดการแพ้ ร้อยละ 82.60 การสูดดมสารเคมี ในยาทาเล็บเป็นเวลานานจะส่งผลต่อการเป็นหมันในเพศชายและเพศหญิง ร้อยละ 69.00 และการสระผม ทำให้ทำนมีโอกาสเกิดผื่นแพ้สารเคมีจากแชมพูสระผมที่ใช้ ร้อยละ 60.90 ตามลำดับ อาจเนื่องจากอาชีพช่างแต่งผมอาชีพที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ภาคทฤษฎีในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ตกแต่งผมต่าง ๆ ประกอบกับการเป็นธุรกิจขนาดเล็กจึงต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกครั้ง ส่งผลให้ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงรู้มาก ตามลำดับ ดังตารางที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอาภาพร เผ่าวัฒนา สุรินธร กลัมพากร และวิภา เทียงธรรม (เผ่าวัฒนา สุรินธร กลัมพากร และวิภา เทียงธรรม, 2555) ซึ่งทำการศึกษากาการวิเคราะห์งานวิจัยการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคที่เผยแพร่ในวารสารพยาบาลสาธารณสุข พบว่า คนที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

ตารางที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้ (n = 92)

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความในระดับรู้น้อย	5	5.40
มีความรู้ในระดับปานกลาง	71	77.20
มีความในระดับรู้มาก	16	17.40

การบริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยพบว่าอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 62.00 และระดับปานกลาง ร้อยละ 38.00 ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4 เมื่อพิจารณารายข้อย่อยพบว่าร้านทำผมไม่มีการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยภายในร้านมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่มีถุงมือยงหน้ากากอนามัย และผ้ากันเปื้อน ร้อยละ 100 ไม่มีหน้าต่างระบายอากาศ ร้อยละ 91.30 และไม่มีอ่างล้างมือ ร้อยละ 55.40 ตามลำดับการบริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ห้องน้ำ ร้อยละ 83.70 ถึงขยะสำหรับสิ่งปนเปื้อนสารเคมี ร้อยละ 57.60 และมีพัดลมดูดอากาศ ร้อยละ 46.70 สอดคล้องกับ โสมศิริ เดชารัตน์ (โสมศิริ เดชารัตน์, 2560) ที่ได้ทำการศึกษาสุขภาพบาลสิ่งแวดล่อมและความปลอดภัยในการทำงานของคณงานในร้านเสริมสวย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานยังเป็นปัญหาและมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดเล็กจึงทำให้การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยทางอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้การศึกษาของธีรวิโรจน์ เทศกะทิก (ธีรวิโรจน์ เทศกะทิก, 2561) ได้เสนอว่าการส่งเสริมสุขภาพอนามัยผู้ประกอบการอาชีพจะประสบความสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุนด้วย เช่น นโยบายการบริหารจัดการ การจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกัน

อันตรายที่เหมาะสมกับการทำงานการติดตั้งระบบระบายอากาศ เป็นต้น

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (n = 92)

การบริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การบริหารจัดการอยู่ในระดับต่ำ	57	62.00
การบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง	35	38.00

การศึกษาพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีพบว่าอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 94.60 และปานกลาง ร้อยละ 5.40 ข้อมูลแสดงในตารางที่ 5 เมื่อพิจารณารายชื่อย่อยพบว่าข้อที่มีผู้ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ การปิดฝาภาชนะที่บรรจุผลิตภัณฑ์แต่งผมอย่างมิดชิดเมื่อใช้เสร็จ ร้อยละ 94.60 การล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหารหรือทุกครั้งที่ได้มีน้ำ ร้อยละ 93.50 เมื่อผลิตภัณฑ์แต่งผมกระเด็นโดยผิวหนังหรือดวงตาจะรีบล้างทันที ร้อยละ 93.50 และการดูแลรักษาความสะอาดภายในร้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ร้อยละ 92.40 แม้ว่าภาพรวมช่างแต่งผมจะมีพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในระดับดี แต่มีบางพฤติกรรมที่อาจทำให้พนักงานมีความเสี่ยงต่อการรับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย ช่างแต่งผมนำถุงมือยางที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ ร้อยละ 26.10 ไม่แยกเสื้อผ้าที่มีการปนเปื้อนของสารเคมีออกจากเสื้อผ้าทั่วไป ร้อยละ 7.60 ไม่เคยทำความสะอาดผ้ากันเปื้อนทุกวันก่อนการใช้งาน ร้อยละ 4.30 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปีณา ลิ้มปิทีปราการ พลากร สืบสำราญและชนิญา ปุยฝ้าย (ปีณา ลิ้มปิทีปราการ พลากร สืบสำราญและชนิญา ปุยฝ้าย, 2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของผู้ประกอบอาชีพบริการตกแต่งผม ในเขตเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองอยู่ในระดับดี ร้อยละ 77.66 โดยทุกคนมีพฤติกรรมป้องกันอันตรายมากในด้านการสวมถุงมือขณะทำงานในการย้อมสีผม โกรกผม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสารเคมีที่ใช้ในการตกแต่งผมมีกลิ่นที่รุนแรง มีความกัดกร่อนขณะใช้งาน ดังนั้นช่างตกแต่งผมจึงมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองมาก

ตารางที่ 5 ปัจจัยด้านพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี (n = 92)

พฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พฤติกรรมป้องกันอันตรายระดับปานกลาง	5	5.40
พฤติกรรมป้องกันอันตรายระดับดี	87	94.60

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังตารางที่ 6 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมป้องกันอันตรายระดับดี สอดคล้องกับการศึกษา

ของพรแก้ว เหลืออัมพรและคณะ ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างเสริมสวย ในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้อันตรายจากการใช้สารเคมีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างเสริมสวยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.121$, $p\text{-value} = 0.18$)

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ($n = 92$)

ข้อมูล	พฤติกรรมการป้องกันอันตราย
	p-value
ข้อมูลบุคคล	
เพศ	0.44
อายุ	0.41
สถานภาพ	0.28
ระดับการศึกษา	0.00*
รายได้	0.53
ด้านการทำงาน	
ขนาดธุรกิจ	0.51
ระยะเวลาในการทำงาน	0.31
ประสบการณ์ในการทำงาน	0.30
ด้านทัศนคติการป้องกันอันตรายจากสารเคมี	0.44
ด้านการบริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	0.62

หมายเหตุ: * $p - value \leq 0.05$

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี คือ ปัจจัยด้านการศึกษา โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการทำงาน ปัจจัยด้านความรู้ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เสียสละเวลาในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม และช่างแต่งผมที่ปฏิบัติงานในร้านเสริมสวยสตรีในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมนวนคร ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวิโรจน์ เทศกะทิก. (2561). *การจัดการทางอาชีวอนามัยและสวัสดิการในสถานประกอบการ*. (1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณา ลิ้มปิที่ปราการ พลากร สืบสำราญและชนัญญา ปุยฝ้าย. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของผู้ประกอบอาชีพบริการตกแต่งผม-เสริมสวยในเขตเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี*. ในการประชุมวิชาการด้านโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ 8. (1-19). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พิมาน ธีระรัตนสุนทร บุญเรือง ชุงทวล และมุกดาวรรณ ยวงเดชกล้า. (2560). *ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงจากการรับสัมผัสสารฟอร์มัลดีไฮด์ของผู้ประกอบอาชีพช่างเสริมสวย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วารสารวิชาการสาธารณสุข. 26(3). 506-516.
- พรแก้ว เหลืออัมพรและคณะ. (2557). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างเสริมสวย ในกรุงเทพมหานคร*. วารสารพยาบาลสาธารณสุข. 28(2). 51-64.
- สมศักดิ์ ศิริวนารังสรรค์ และ ทัยธัช หิรัญเรือง.(2559). *การศึกษาคุณภาพอากาศและการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการรับสัมผัสสารมลพิษทางอากาศในสถานบริการแต่งผม-เสริมสวย*. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม. 18(1), 47-59.
- โสเมศิริ เดชารัตน์. (2560). *สุขภาพจิตสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในร้านเสริมสวย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ. 10(35). 10-20.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *การสำรวจธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ*. สืบค้นจาก <http://www.nso.go.th>
- อภาพร เผ่าวัฒนา สุรินทร กลัมพากร และวิมา เทียงธรรม. (2555). *การวิเคราะห์งานวิจัยการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคที่เผยแพร่ในวารสารพยาบาลสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2552*. วารสารพยาบาลสาธารณสุข. 26(2). 23-43.
- Pender, N. J., Murdaugh, C. (2006). *Health promotion in nursing practice*. Norwalk Connecticut: Appleton&Lange. 5(1). 153-161.